De la llegenda popular

El diable arquitecte

El poble, en la seva ingènua senzillesa, sovint no sap explicar-se l'atreviment d'algunes construccions arquitectòniques, i no troba altre mitjà per a explicar-se la llei de gravetat posada a grans proves per l'home en les seves construccions, que atribuir aquestes a la mà del diable, donant a aquest una gran importància i declarant-lo el mestre de les obres de gran enginy. El diable, sols per poder aconseguir la posessió d'una ànima, fa les obres més meravelloses que es puguin imaginar, disposant sempre d'un curt espai de temps fantàstic, donant-se sempre el cas curiós de que aquest amb tot i ésser l'esperit de la malignitat, compleix al peu de la lletra allò pactat donant una gran mostra de formalitat en els seus tractes. En canvi, l'home que mal parla del dimoni, mai aten la paraula empenyorada, resultant ésser ell el dolent i el dimoni el bo.

Anem a veure com han estat construïdes algunes d'aquestes obres fantàsticament diabòliques, en quins tractes s'ha compromès llur construcció i de quina manera ha cobrat el diable la seva arriscada i meritosa feina.

Potser la construcció diabòlica més popularment coneguda és el Pont del Diable de Martorell. Tres diferentes llegendes s'expliquen referents a la seva construcció, les quals amb més o menys exactitud de detalls, també s'apliquen a altres ponts també dits del diable, com ja veurem. La més curiosa i important de les tres llegendes és la següent.

Part d'ençà del riu hi havia un gran hostal on contínuament tenien un gran tragí de passatgers, per la qual cosa necessitaven una gran quantitat d'aigua, ja per les diverses feines de la cuina, on havien de fer menjar per molta gent, ja per la neteja del casal que era molt gran. Com que antigament això de l'aigua viva no estilava, havien d'anar a cercar l'aigua a la font, estant la de més a la vora de l'hostal a l'altra riba del riu. Això feia que la pobra serventa de l'hostal tingués de fer cada dia viatges en cerca de l'aigua traginant uns grans cantis que pesaven molt, i el que era pitjor, tenint d'atravessar el riu d'anada i de tornada, tant si baixava fluix, com si baixava molt ple d'aigua, puix passés el que passés, les necessitats de l'hostal no podien quedar descuidades. Com que no hi havia cap pont per passar el riu, havia de passar-lo amb una passera essent moltes les vegades que per poc que es descuidés es mullava fins a genoll.

Aquesta feina era molt amoïnosa, i la pobra serventa estava desesperada per tenir-la de fer tantíssimes vegades de l'un cap de dia a l'altre, tant que, un dia, en un acte d'enfadament, va prometre no tornar més a la font i trencar cada vegada els cantis, si calia, abans de soportar per més temps feina tant enfadosa. Mentre estava fent-se aquest determini, li va comparèixer un home, el qual va preguntar-li què li passava, i la noia amb gran amoïnament li va explicar. Quan s'hagué explicat, l'home li contestà:

Mentre estava fent-se aquest determini, li va comparèixer un home...

—Si vols, tot pot arreglar-se, jo em comprometo a fer-te un pont perquè puguis anar ben tranquillament a cercar l'aigua.

—Bé prou m'hi avindria; però per a fer un pont com el que es necessita per atravessar un riu tan ample, cal molt de temps i quan estarà acabat, potser jo ja seré morta i tampoc no me'n podré gaudir.

—Això no et faci cap mena de por. Si ens entenem, amb una sola nit jo et faré el pont.

—Com us ho podria pagar jo si sóc una miserable serventa, que no tinc cap cabal.

—Entrega'm la teva ànima quan te moris, i demà al matí quan te llevis ja trobaràs el pont fet i podràs anar sempre més a cercar l'aigua amb tot descans.

—M'hi avinc.

—Demà quan te llevis trobaràs el pont fet.

La serventa va agafar els cantis, tota contenta amb l'idea de poder passar el riu per un pont i acabar d'una vegada les angoixes fins aleshores sufertes. Va fer la feina de la cuina i quan va ésser de nit se'n va anar cap a dormir esperant l'endemà amb ànsia.

Mentrestant el diable no havia perdut gota de temps...

Mentrestant, el diable no havia perdut gota de temps, la

feina era un xic llarga i l'empresa un bon xic grossa i no calia perdre el temps. Va esperar que es fés fosc, puix ja és cosa sabuda que el diable sols pot treballar amparat per la fosca, i que tota la seva art queda desfeta per la claror. Desseguit que el Sol va pondre's va començar la tasca fent viatges del riu al Montseny en cerca de la pedra que en grossíssims carreus portava al coll colocant-los en son lloc i anant i venint com un esperitat sense perdre moment, anant fent avançant així la seva grossa obra. Tant furiosament va treballar que un poc més tard de mitja nit ja tenia quasi llesta la tasca mancant-li sols una pedra, per tenir el pont acabat.

...collocant els carreus en el seu lloc...

La serventa, amb tot i el goig de la idea de que el dia següent ja podria passar el riu per dalt d'un pont, sentia una certa inquietud en pensar que la seva ànima quedaria damnada a tenir d'anar a l'infern quan es morís, i aquesta idea li donava una forta inquitud que no la va deixar dormir en tota la nit. Passades les dotze, no podent-se aguantar més al llit, va llevar-se i contenint un cert dubte arran de la veritat del seu tracte amb el diable, i mig sospitant de si hauria estat una broma o un somni, es va llevar i va treure el cap a la finestra veient, amb gradíssima sorpresa i desconsol a la vegada, que el pont ja estava boi acabat. El desesperament de la pobra serventa en veure que no es tractava de cap somni sinó d'una crua realitat, no va tenir límit, i plorant com una Magdalena, i veient ja la seva ànima en mans d'en Banyeta, se'n va anar a trobar la mestressa de l'hostal per a explicar-li ço que li havia passat. Enterada la mestressa del que havia passat a la seva serventa, li va manar que anés ràpidament a cercar un coci d'aigua i que se'n pugés desseguida cap a dalt del galliner. La serventa així mateix va fer-ho. L'hostalera prengué el coci d'aigua, el tirà tot pel damunt del gall gros que estava dormit, la bestiola en sentir-se al damunt aquell bany inesperat, va despertar

i es va posar a cantar; seguidament li varen contestar tots els galls de la rodalia, anant seguint el cant dels galls dels pobles arribant fins a Palausolitar, on hi va cantar un gall en el precís moment que hi passava el diable carregat amb una pedra grossíssima com un gegant, la més grossa de totes les que havia traginat i la única que mancava al pont per quedar llest. En sentir cantar el gall, el diable es va creure que ja el dia havia arribat, i que amb el seu cant així els galls ho anunciaven i que per tant ja havia espirat el plaç de temps que ell tenia per treballar, havent doncs perdut el pacte perquè el pont no havia quedat llest en una nit, com havien quedat. Vegent així desbaratat el seu negoci, amb una ràbia de diable, va rebatre la pedra per terra, amb tanta fúria que va quedar set canes clavada sota terra, i encara avui la pot veure tothom que vulgui, només anant a Palausolitar i demanant per la pedra del Diable, que tota la gent del poble la sap prou.

El diable es va creure que ja el dia havia arribat

Per aquesta curiosa llegenda el poble relaciona el menhir de Palausolitar amb el pont del Diable de Martorell, dient que el monument megalític és una pedra que manca en el pont romà d'atrevida construcció, el qual, segons el poble, és fet per art de prodigi i que per obra dimoniesca s'aguanta fins mancant-li una pedra, com acabem de veure.

Una altra de les llegendes del pont del diable de Martorell diu així:

Prop de la vora del riu hi havia un gran hostal on solien posar-hi els ramaders que anaven a les fires de bestiar de Vilafranca. Un any, per vigílies de fira, l'hostal estava ple de mercaders i de bestiar que anava camí de la fira. Va desencadenar-se una tempestat furiosa, el riu va baixar tant ple que se'n va emportar el pont deixant tota la gent de l'hostal desesperada puix l'endemà no podrien anar a fira i per tant deixarien de fer els negocis que tot l'any esperaven fer. D'entre tots els passatgers n'hi havia un que era jueu que estava més desesperat que els altres dient que l'arrossegament del pont per la corrent li fóra la ruïna, puix que no podent anar a la fira, tindria de mal vendre el bestiar i perdria una fortuna.

Tan atabalat estava que ni se'n va voler anar a dormir, i va quedar-se a la llar de l'hostal renegant i maleint, jurant i perjurant. Tot d'una, de la

flamerada de la llar en va sortir una fumera la qual, definint-se, va convertir-se en el diable que li va dir:

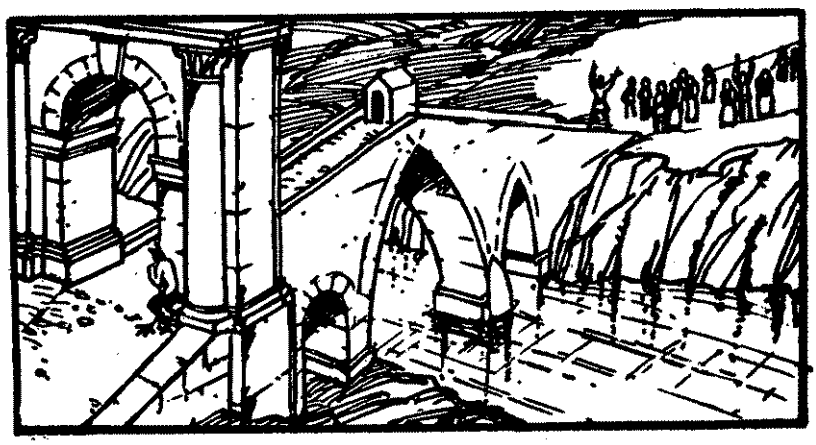
—Sé que et convé molt passar el riu tú i el teu bestiar; si ens avenim, et faig un pont en poques hores i demà a primera hora del matí, tú i els teus ramats podreu seguir el camí de Vilafranca i arribar d'hora a la fira, com si res no hagués passat.

—Quan vols per fer-me aquest favor?

—Diner no cap, no més l'ànima del primer que hi passi.

—Acceptat.

Seguidament el diable va sortir per una finestra i es va tirar d'un brinco dintre el riu. Al moment la fúria de l'aigua va parar, varen sentir-se mil brànculs i esgarips, roncs i xiulets, i seguidament varen sortir de l'aigua un innombrable número de diables de corves banyes i llarga cua que es varen posar a treballar desesperadament amb una rapidesa prodigiosa, tant que amb un parell d'hores només, varen tenir llest el pont magnífic que encara avui existeix.

Tota la gent va quedar esborronada

El jueu no s'hi veia de content. Desseguida que va veure el pont llest se'n va anar al corral i va començar a fer sortir el bestiar, amb la fressa que aquest va fer, la gent de l'hostal va despertar-se. Desseguida el jueu els va ensenyar el pont que magestuós s'alçava. Tothom va quedar parat i varen preguntar al jueu com havia estat possible aquell prodigi. Aquest els va explicar el cas. Tota la gent de l'hostal va quedar esborronada de veure el poc escrúpol que el jueu havia tingut de fer un pacte amb el diable comprometent la sort de l'ànima del pobre desgraciat que primer passaria pel pont, i increpant el jueu per haver fet aitals tractes. Mes aquest els replicà:

—Quan jo ho he fet, ja sabia amb què comptava.

I agafant un gat negre molt gros que hi havia a l'hostal el va portar fins a l'entrada del pont i donant-li una forta patacada, el va fer fugir amunt, i girant-se als demés digué:

—L'ànima d'aquest gat ha estat la primera que ha passat pel pont, el diable em va posar per condició que volia la primera ànima. Sense dir-me si havia d'ésser de bèstia o de persona, quedi pel diable l'ànima del gat. El diable no pot pas reclamar res, tractes són tractes.

—Quedi pel diable l'ànima del gat!

Del fons del riu va sentir-se un fort roncar del diable en veure's així enganyat.

...va sentir-se un fort ronc del diable en veure's així enganyat

La tercera de les llegendes del Pont del Diable de Martorell té bastants elements d'aquesta segona, si bé n'és o en pot ésser considerada una variant. Diu així:

El poble volia tenir un pont per estalviar-se els inconvenients de tenir de passar el riu a gual i amb passeres. Varen començar a fer-lo, tenint fets els seients de cada punta; però no el sabien acabar; tot eren enraonaments i discussions, tothom hi deia la seva, tothom en volia saber molt, però el temps passava i el pont no tirava endavant.

Un dia, mentre estaven discutint al bo i millor, s'hi va presentar un foras-

ter molt ben vestit dient que ell es comprometia a acabar el pont, aviat i fort i bonic com no n'hi hagués un altre en tota la llargada del riu, ni fins potser en tot el món.

—Quan costarà?

—Pel preu no renyirem; l'ànima del primer que hi passi.

—Endavant les obres.

—Demà les començarem.

L'endemà, quan el poble de Martorell es va llevar, ja es va trobar amb el pont fet i acabat. Per tot el poble va haver-hi un gran aldarull, puix varen comprendre que havien pactat amb el diable, i els espatecs eren per trobar qui voldria ésser el primer de passar pel pont per pagar el preu d'aquest amb la seva ànima. Tota la gent s'estava al peu de la magna obra sense saber-se'n avenir ni de que fós possible fer-se en un tan curt espai de temps una obra tan magnífica, ni de que no haguessin atinat del compromís seriós que havien contret. La gent reien i ploraven a l'hora.

Mentre estaven en aquests dubtes, es va encertar a passar un gat per davant del grup de la gent que discutia, i l'alcalde, tot d'una i com tenint una idea lluminosa, va agafar el gat i va dir al poble:

—No us amoïneu més, aquí teniu qui serà el primer que passarà pel pont, i l'ànima que rebrà el diable en pagament del seu treball.

I tirant el gat al mig del pont el va fer travessar aquest.

Aquesta darrera llegenda té una variant, que diu que el pont estava quasi llest mancant-hi sols la pedra del mig del que fa l'ofici de clau i que clou aquest, pedra que cap mestre d'obres sabia com posar, passant així molt temps fins que un dia es presentà el subjecte que s'oferí per acabar l'obra amb el preu ja explicat, havent estat pagat igual que en la llegenda anterior.

Una altra mena de llegenda s'explica del pont del diable de Martorell d'un ordre totalment diferent de les anteriors, i segons la qual el diable obrà en absolut per raó de simpatia i gentilesa sense demanar cap mena de pagament del seu valuós treball. El castell de Sant Jaume, estava habitat per un cavaller de costums molt llicencioses i perverses el qual amb les seves malifetes havia proporcionat al dimoni moltes ànimes, les que havia portat ell al mal camí per la qual cosa quan morien no podien pas anar al Cel. Una de les moltes qualitats dolentes del cavaller era la d'ésser un raptor de donzelles. No n'hi havia cap pels voltants del seu castell que si en veure-la queia dintre de la seva simpatia, ell no se la fés seva per art o per força. Res prop d'ell estava segur, ni vides ni honres ni hisendes. Una nit a la plaça de Gelida hi havia una gran festa celebrant-se unes lluïdes ballades al mig de la plaça. El cavaller va presentar-s'hi al bo i millor de l'alegria, prenent també part en la dansa. Una de les moltes donzelles que varen entrar en la dansa, va fer es-

clatar un sentiment de desig en l'ànima del mal cavaller. Desseguida va agafar-la al mig de tothom i pujant-la al seu corcer va fugir amb ella camps a travers. Tota la gent de la plaça indignada davant d'aquest fet tan abusiu i indignada per la gosadia de raptar la donzella davant de tothom, va jurar fer-li pagar cara la seva atrevida empresa i molts fóren els que a cavall varen sortir en persecució del raptor. Aquest feia córrer el seu corcer en cursa boja i desesperada; un fort temporal de vent i aigua es va desencadenar, però res no deturava la cursa desesperada del raptor i els seus seguidors que amb tanta fúria com ell excitaven els llurs corcers. Varen passar per molt a prop del Llobregat, que havent crescut senzillament per efecte de la pluja baixava bramulant amb fúria, els perseguidors ja quasi atrapaven el cavaller i aquest veient-se boi agafat i presentint que l'anava a passar molt negra si queia en mans de la gent que l'empaitava, que li farien pagar d'una vegada totes les seves malifetes, va preferir tirar-se de cap al riu ell i la seva càrrega, i encarant el cavall en direcció al riu va precipitar-se cap a la corrent, més en lloc de caure en l'abim com ell suposava, els unglots del cavall no varen deixar de tocar terra ferma, semblant com si fortament piquessin damunt pedra viva que molt fortament espurnejava al xoc de les ferradures del corcer. El corcer del cavaller no va parar pas de córrer no havent tocat ni una gota d'aigua, amb tot i haver passat el riu. La gent que perseguia el malfactor, en veure que aquest es tirava al riu, va deturar-se, no volent seguir la seva mala sort. Al dia següent quan el Sol va venir a acaronar la terra amb els seus raigs, varen veure amb gran sorpresa que damunt del Llobregat si alçava el magnífic pont encara avui existent.

El diable volent fer un servei al cavaller que tantes ànimes li havia proporcionat amb les seves malifetes, en un tancar i obrir d'ulls va construir el pont, perquè pogués atravessar-lo amb la seva preciosa càrrega, salvant-lo al mateix temps de la persecució dels seus enemics. Del cavaller ni de la donzella mai més no se'n va saber res i segurament que, al menys ell, a l'infern devia anar a parar més tard o més d'hora, cobrant per això d'una manera indirecta el diable el preu de la seva obra.

Aquesta llegenda sembla ésser ben pròpia del pont de Martorell, no coneixent-la de cap altre de Catalunya.

Encara se'n explica una altra de llegenda, la qual demés del de Martorell s'explica del de Gironella. Una nit el diable anà en persecució d'una ànima que se li escapava. Aquesta, creient-se poder-se lliurar millor de la persecució d'en Banyeta, va aturar-se al riu, més aquest no per això va deturar-se i va posar-se a caminar pel damunt de l'aigua i tal com anava caminant s'anava fent al seu davant el pont tot sol per art diabòlica de màgica, arribant a l'altra banda encara primer que l'ànima que havia hagut de lluitar més o menys amb

la corrent de l'aigua. Quan el diable va haver passat el riu, al seu darrera va quedar-se el pont ja sencer com ho és avui, havent-se fet sol, i amb el temps precís per atravessar-lo anant depressa.

Aquestes són les diverses llegendes, característiques, com en podrien dir, que s'apliquen a diferentes construccions popularment d'origen diabòlic. El primer tipus de llegenda s'aplica a l'aqüeducte romà de Tarragona, nomenat també vulgarment pont del diable, dient la llegenda que va ésser així mateix construït pel diable per a contentar una serventa que tenia d'anar a cercar l'aigua a una gran distància, amoïnant-la molt el tenir de baixar la vall que forma el lloc avui ocupat per l'aqüeducte, fent-li el dimoni un pont a canvi de la seva ànima, tribut del qual es va deslliurar provocant el cant del gall abans de la matinada.

També es conta la mateixa llegenda del pont de Sarrià de Ter, tocant a Girona, sols que aquest no va ésser fet construir per no tenir de caminar tan en anar a cercar l'aigua, sinó per un motiu més important. Hi havia una pastoreta riba ençà del Ter que festejava amb un donzell de l'altra banda del riu. La vigília del dia que s'havien de casar, va venir una gran riuada i se'n va emportar el pont, per la qual cosa la nina va tenir un gran desesperament veient impossible la realització de les noces pel dia convingut. Mentre estava plorant llàgrima viva, el dimoni va sortir-li oferint-se a fer-li el pont a canvi del pagament acostumat. La donzella tement que les noces no es malauressin, va acceptar i el diable va posar en moviment tots els mals esperits al seu servei, i en poques hores va tenir boi llest el pont. La noia, penedida de la seva promesa, va dir a la seva mare ço que li passava, just quan ja no més mancava al pont una sola pedra que ja portava un forsut dimoniàs, de les muntanyes de la pedra negra d'Omet. La mare de la nina va procurar el cant del gall que va sentir el diable traginer, just quan amb la seva feixuga càrrega passava per Santa Pau, i creient que ja era tard, amb tota la seva ràbia va llençar la pedra a terra.

La pedra del diable de Santa Pau, que segons aquesta llegenda estava destinada a la construcció del pont estès damunt Sarrià de Ter, era un monument megalític, conegut popularment amb aquest nom per tota La Vall d'Hostoles i La Garrotxa, destruït fa alguns anys per uns pastors en cerca d'un tresor que la tradició deia que hi havien amagat a sota.

Hi ha una variant de la present llegenda, la qual és quasi igual a la del pont de Martorell, això és que la protagonista era una serventa de Girona que tenia d'anar a cercar a una font de Sarrià de Ter tenint de passar el riu en passera i amb molt perill, fins que un dia prometé l'ànima al diable si aquest l'ajudava fent-li el pont, el qual aquell no va poder acabar per haver-se-li fet de dia en passar per Sant Hilari Sacalm, on amb tota la seva ràbia va deixar

caure la darrera pedra que li mancava per acabar la seva obra. El poble senyala un menhir popularment conegut per la Pedra llarga, situat en el poble de Sant Hilari Sacalm, com la pedra que portava el diable al coll en passar per allí i fer-se-li de dia. A aquesta variant s'agrega un detall curiós. A uns cinc cents metres de l'indicat menhir, hi ha una pedra en la qual hi ha un sot que té un xic la forma del peu d'una persona, tenint emperò una mida molt més grossa que la d'un peu humà. Aquest clot és conegut per la petjada del dimoni. Diu que aquest, en veure's sorprès per la claror del dia, va llençar la pedra amb tanta força, que va deixar gravada la seva petja en la roca viva. A jutjar pel que diu el poble, el diable devia fer uns brincos veritablement fantàstics en el seu accellerat tragí per portar la pedra del Montseny cap a Girona, puix com ja he dit, des del lloc on hi ha marcada la petjada fins al menhir hi ha més de mig quilòmetre. Necessàriament el diable havia de treballar amb precipitació i lleugeresa, puix la tasca a fer en una nit és bastant grossa i la distància a recórrer entre el lloc escollit per abastar la pedra que era el Montseny, i el siti de l'obra, és bastant regular.

Una altra llegenda s'aplica també a aquest pont, la que pot ésser considerada com una variant de l'anterior, segons la qual l'obra no va ésser feta pel diable sinó per les bruixes. Jo no sé que s'expliquin detalls de com ni perquè aquests éssers malèfics femenins es varen emprendre la construcció d'una obra tan important. Sols diu la llegenda que el pont és fet amb una mena de pedra molt forta de la qual no se'n troba en tot Catalunya, puix que les bruixes la portaven de llunyanes terres, de molt més enllà del mar. Les bruixes traginaven la pedra en grans moles, les quals ballugaven com si fossin una lleugera pàlla, portant-les posades damunt de la filosa, puix tot anant i venint en cerca de pedra no paraven de filar. En passar una d'aquestes senyores per la vall d'Aro, li va caure una d'aquestes moles de pedra i allí és va quedar clavada a terra, quedant el pont per acabar. Aquesta pedra és el menhir de Vallbanera.

Es molt curiós de remarcar l'insistència amb què el poble relaciona els monuments megalítics amb les construccions de caràcter atrevit.

Aaquesta mateixa llegenda s'aplica també a una font nomenada la Font del Diable, la qual surt de la penya viva i està situada prop d'un gran hostal del llogarret de Durro a la Vall de Bohí. Així mateix, la serventa estava desesperada perquè tenia d'anar a cercar l'aigua a gran distància, el diable li oferí portar-li l'aigua dintre mateix de la cuina de l'hostal si en morir li donava l'ànima. La serventa s'hi va avenir, i desseguida va començar a sentir-se uns grans sorolls soterranis i grans cops que feien sotragar tota la Vall; la gent es va espantar per aquells terratrèmols, no sabent ningú explicar-se què podia ésser, fins que la serventa de l'hostal va confessar el seu pacte amb el diable. Llavors tothom va comprendre que el soroll era produït per aquest, que ajudat per tots els seus, estava minant la roca viva per tal de portar l'aigua fins dintre

la mateixa cuina de l'hostal. Alarmats els amos de l'hostal de pensar que dintre d'uns moments anaven a tenir el dimoni dintre de casa, i espantada la serventa pel conveni contret en mala hora, varen pensar de jugar al dimoni una mala passada, tirant una galleda d'aigua al gall que va cantar abans d'hora, produint-se un gran tro, i esclatant la font a ben poques passes de l'hostal, on encara avui raja. Si es descuiden una estona ja hauria arribat la mina feta pel dimoni fins dintre la cuina, com aquest havia promès.

El tercer tipus de llegenda és aplicada al famós pont de Coret, el qual també s'havia emportat una forta riuada. Volent l'ajuntament construir-ne un altre, sense poder arribar a un acord arran del lloc i la forma que devia tenir, va presentar-se un desconegut que es va comprometre a fer-lo sols per una ànima. El poble s'hi va avenir i l'endemà ja hi havia fet el magnífic pont que encara avui pot admirar-se. Quan varen ésser a pagar, segons unes versions, hi varen fer passar un gat d'un barber que va ésser el que va trencar el tracte amb el diable, i segons altres versions, el que es va comprometre a acceptar l'obra va ésser un traginer que a l'hora de pagar hi va fer passar un ase que tenia molt flac i rosegat.

També s'aplica aquesta mateixa llegenda al pont, així mateix dit del diable, que travessa el riu Llobregat en el poble de Gironella, i al que hi ha estès damunt del Cardoner en el poble de Cardona, avui ja arruïnat.

El diable, no sols es dedicava en els seus bons temps a fer construccions de caràcter civil, sinó que fins s'havia emprès obres de caràcter religiós. Segons la veu popular també és fet del diable el campanar de l'església de Bulvi, però també va desbaratar-se l'obra abans d'acabar-se, no quedant el campanar acabat del tot puix en la seva part alta hi manca encara una pedra. No m'he pogut enterar del què va passar perquè l'obra no arribés a bon terme, però és de creure que devia ésser per alguna circumstància molt semblant a les ja exposades.

També és feta per intervenció diabòlica l'atrevidíssima nau de la catedral de Girona única al món en la seva forma de construcció, puix descansa tot el seu gran pes damunt d'uns contraforts laterals. Segons ens conta la història, la catedral de Girona va ésser començada amb un pla de construcció semblant al de totes les catedrals de la seva època, mes quan l'obra era a mig fer es varen adonar que els cabals de què disposaven per a la seva construcció, no bastaven per acabar-la, per la qual cosa l'arquitecte decidí simplificar l'obra per reduir el cost, deixant de fer les dues naus laterals ja començades, rectificant el pla de construcció i acabant l'obra amb una sola nau. Aquest projecte atrevidíssim i d'un risc fora de mida, semblava estar en pugna amb les lleis de la ressistència, per la qual cosa abans de posar-lo en pràctica va ésser convocat un congrès d'arquitectes de diversos paissos, els quals varen dictaminar que no era possible que l'obra es sostingués baix el nou pla, més l'ar-

quitecte que havia calculat molt bé la seva reforma, passant per damunt de tot allò dictaminat pels savis de l'època, va tirar endavant el seu projecte, produint una obra genial, única al món, que a primer cop de vista sembla contradir els principis de les lleis de construcció.

El poble que no sap història ni li interessa, explica d'una altra manera ben poètica la construcció atrevida de la catedral gironina: Quan aquesta va ésser a mig fer, l'arquitecte va tenir l'orgull de fer-la sense que hi hagués res que l'aguantés, i així va anar seguint la seva empresa, però quan ja era quasi bé a l'acabament, que havia de fer la volta, aquesta de cap manera se li volia aguantar, havent-ho provat vàries vegades sense lograr-ho. L'home desesperat i tement caure en el descrèdit, va invocar al dimoni en la seva ajuda. Aquest li va comparèixer i es va comprometre a acabar-li l'obra sense que ningú s'enterés de res i podent fer veure ell que era feta seva, sols que li entregués la seva ànima en morir. Davant del fort compromís en què es trobava, l'arquitecte va acceptar els tractes, posant-li el dimoni les darreres pedres de la coberta que de cap manera sabia fer aguantar l'arquitecte. Quan l'obra va estar acabada, i la bastida fora veient que la catedral s'aguantava quan tothom creia que s'hauria ensorrat, hi va haver un gran entusiasme, buscant tothom l'arquitecte per felicitar-lo, però no el varen trobar en part de món, puix segons uns va fugir molt lluny, molt lluny per a evitar que el dimoni el pogués trobar quan es morís per fer-li donar l'ànima, i altres diuen que es va matar.

La creença en l'intervenció de forces de caràcter sobrenatural, algunes vegades pervinents del cel i altres de l'infern, per a explicar-se l'origen de certes coses meravelloses als ulls del poble senzill, no és pas sols patrimoni de la nostra gent, és una concepció universal, trobant-se arreu del món nombroses imatges, construccions de tota mena i fins relleus de terrenys i resultants de fenòmens naturals d'ordre geològic atribuïts als angels, si són considerats com a bons i al diable, si són interpretats en sentit contrari. La psicologia humana en la seva forma més senzilla i primitiva pot ésser considerada quasi igual en tots els països, els quals ofereixen ben poquíssimes diferències en el seu ésser quan aquest és considerat en el seu grau més senzill.

La visió que té de les coses l'home senzill, és poc més o menys la mateixa en totes les latituds del planeta, obeint a aquest fet el que es trobi igual explicació per tot arreu per a explicar els mateixos fenòmens i les mateixes impressions. Molts anys enrera, quan el diable carregat de bona fe es dedicava a fer d'arquitecte, no va escollir pas la nostra terra com a únic camp pel prodigament de les seves obres, sinó que va treballar per tothom que li va encarregar feina, no mirant pas quin era el seu tarannà, i per tot arreu el varen tractar si fa o no fa igual, tornant-li agravi per favor.

(Dibuixos de Joan d'Ivori).

JOAN AMADES.